

BESTUURSVERSLAG 2023

Het bestuurs- en governance model van Vereniging Milieudefensie is in 2022 gewijzigd. Het algemeen en dagelijks bestuur, dat volledig bestond uit vrijwilligers, is opgevolgd door een voltijds directie-bestuur. Het voormalige bestuur is over gegaan in de nieuwe raad van toezicht.

1. MISSIE EN DOEL

In artikel 3 van de in december 2023 vastgestelde, gewijzigde statuten staat het doel van Vereniging Milieudefensie als volgt omschreven:

1. De Vereniging stelt zich ten doel een bijdrage te leveren aan het oplossen en voorkomen van milieuproblemen en het behoud van cultureel erfgoed, alsmede te streven naar een duurzame samenleving dit alles op mondiaal, landelijk, regionaal en lokaal niveau, in de meest ruime zin en een en ander in het belang van de kwaliteit van het milieu, de natuur en het landschap in de meest ruime zin voor huidige en toekomstige generaties.
2. De Vereniging tracht haar doel te bereiken door: het kritisch volgen van al die ontwikkelingen in de samenleving die effect hebben op het gebied van milieu, natuur, landschap en duurzaamheid, het beïnvloeden van de besluitvorming daarover door middel van het gebruikmaken van alle daartoe geëigende en geoorloofde middelen, het verrichten dan wel doen verrichten van onderzoek, het verspreiden en verstrekken van informatie in de meest ruime zin, het verkrijgen van gerechtelijke uitspraken en het uitvoeren van alle handelingen en acties die de Vereniging nodig acht om haar doel te bereiken.
3. De Vereniging heeft geen winstoogmerk.

Op 11 juni 2016 is het Algemeen Beleidsplan 2016-2025 vastgesteld. Daarin staan de missie, visie en strategie tot 2026 beschreven. In 2021 is er een tussentijdse evaluatie van het Algemeen Beleidsplan uitgevoerd en voorgelegd aan de ALV van 11 december 2021. De ALV heeft met grote meerderheid nogmaals de ingezette koers, keuzes en focus van het Algemeen Beleidsplan bevestigd.

In 2023:

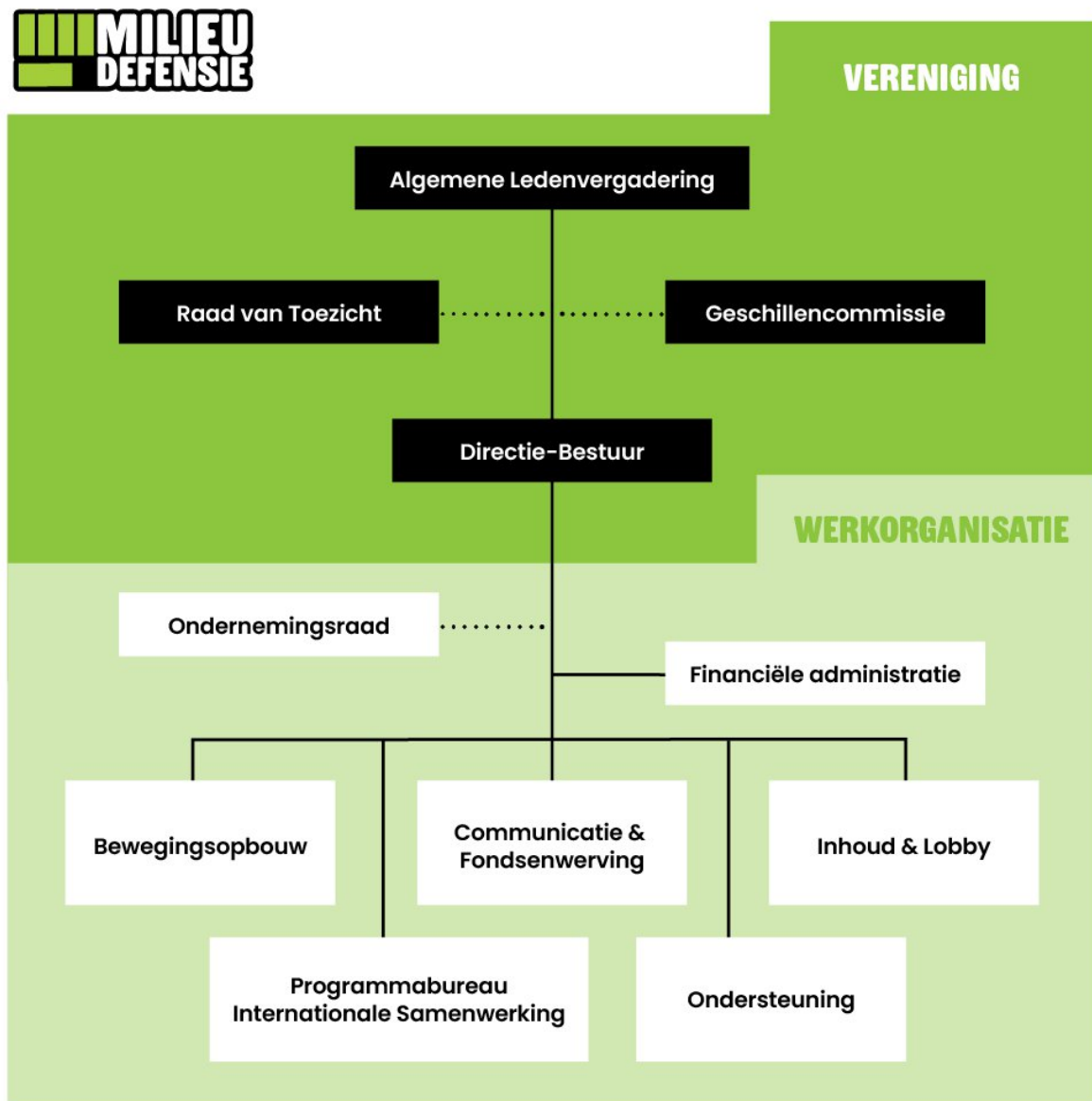
De Algemene Ledenvergadering heeft op 10 december 2022 het Campagnejaarplan 2023 vastgesteld. Daarin staan de doelen en belangrijkste resultaten (Objectives en Key Results) voor 2023 beschreven.

De realisatie van onze doelen en belangrijkste resultaten in 2023 (Objectives en Key Results) staan beschreven in *Onze doelen en belangrijkste resultaten in 2023*. Deze is als bijlage toegevoegd aan dit bestuursverslag.

2. GOVERNANCE

Milieudefensie is een vereniging met leden. Het hoogste orgaan van de vereniging is de Algemene Ledenvergadering die 2 keer per jaar bij elkaar komt. Voor de uitvoering van verenigingsstaken zorgt het landelijk bureau in Amsterdam.

Het landelijk bureau staat onder leiding van het directie-bestuur, bestaande uit 2 leden. De vereniging heeft daarnaast een raad van toezicht. Op de Algemene Ledenvergadering van 9 december 2023 zijn de geactualiseerde statuten en verenigingsreglement vastgesteld, naast de nieuwe reglementen voor de Raad van Toezicht, de remuneratie commissie, de audit commissie en geschillencommissie.

3. DIRECTIE-BESTUUR

Het directie-bestuur van Milieudefensie bestaat uit 2 leden, te weten:

Naam	Functies / nevenfuncties	Datum aantreden als directeur- bestuurder	Datum herbenoeming	Datum aftreden / evt. herbenoeming
Donald Pols directeur- bestuurder Voorzitter	Board of non- executive directors Climate Cleanup	2022 (jun)	2026 (jun)	2030 (jun)
Laan van Staalduinen	Bestuurslid Nederlandse Vereniging van Kustzeilers. Kerkrentmeester Protestante Gemeente Durgerdam	2022 (dec)	2026 (dec)	2030 (dec)

Meer informatie over het salaris van de directie-bestuurders vind je in onze jaarrekening.

Verslag van het directie-bestuur

In 2023 hebben we klimaatrechtvaardigheid een verdiepingsslag gegeven. Dat is nodig ook omdat klimaatrechtvaardigheid zo langzamerhand door iedereen wordt omarmd. Dan is de vraag wel, wat betekent klimaatrechtvaardigheid precies?

Voor Milieudefensie betekent klimaatrechtvaardigheid dat iedereen naar vermogen bijdraagt aan het voorkomen van gevaarlijke klimaatverandering - te beginnen bij de grootste vervuilers; en dat groene oplossingen bereikbaar zijn voor iedereen - te beginnen bij mensen die het financieel niet ruim hebben.

Om de voortgang naar klimaatrechtvaardigheid te meten heeft Milieudefensie in november 2023 twee tools gelanceerd, te weten de KlimaatCrisisindex en de Klimaatrechtvaardigheidscheck.

Voor de tweede keer is de KlimaatCrisisIndex uitgebracht. Deze index evalueert of grote vervuilers voldoen aan de internationale klimaatafspraken en klimaatwetenschap. In 2023 ligt de focus op de financiële sector: KCI, The Financial Edition. Het onderzoek van de Stichting Economisch Onderzoek van de Universiteit van Amsterdam laat zien dat

pensioenfondsen het goed doen, maar banken en verzekeraars niet. Dit geldt ook voor ING, de grootste bank van Nederland.

Met de Klimaatrechtvaardigheidscheck.nl ontwikkeld in samenwerking met Kalavasta, kan voor het eerst gemeten worden hoe de lasten (en baten) van klimaatbeleid verdeeld worden over verschillende inkomensgroepen in Nederland. Milieudefensie vindt immers dat de verdeling eerlijk moet zijn en dan is het noodzakelijk te weten hoe de verdeling is. Beleidsmakers worden met deze tool gedwongen verantwoording af te leggen over de gevolgen van beleid.

Het is gerust spectaculair te noemen hoeveel aandacht we hebben gegenereerd voor de rol van grote vervuilers door onze aanwezigheid tijdens de jaarlijkse aandeelhoudersvergaderingen. We dwongen CEO's kleur te bekennen door hun een eenvoudige vraag te stellen: zijn jullie bereid jullie te houden aan de internationale klimaatafspraken van Parijs? Dat betekent een reductie van 45% CO₂ in 2030 ten opzichte van 2019 voor scope 1, 2 en 3. Ondertussen hebben 3 bedrijven toegezegd te voldoen aan onze eis, bouwbedrijf NAM, autoconcern Stellantis en pensioenfonds PfZW. Dat is een compliment waard aan deze bedrijven.

Het klimaat en een rechtvaardige transitie naar een duurzame economie hebben dankzij onze lobby een belangrijke plek in de nieuwe OESO-richtlijnen gekregen. In de nieuwe richtlijnen staat dat bedrijven een klimaatplan moeten hebben en dit moeten implementeren. Daarnaast is het, mede door steun vanuit onze internationale programma's, Friends of the Earth Colombia (Censat) gelukt om de Colombiaanse regering te bewegen om te stoppen met fracking van fossiele energie, en stappen steeds meer landen uit het Energy Charter Treaty. Dat is een multilateraal verdrag dat de investeringen en belangen van de fossiele industrie beschermt. Verder heeft Friends of the Earth Filipijnen er met onze steun voor gezorgd dat er in het Congres van dat land een alternatief wetsvoorstel is ingediend voor de bescherming van milieu en mensenrechten bij mijnbouw.

Door onze campagnes groeit de aandacht voor klimaatbeleid en klimaatrechtvaardigheid bij media, bedrijfsleven en politiek, en in de maatschappij als geheel. Het vertrouwen van burgers in grote bedrijven staat onder druk en de roep om daden neemt toe. Uit onderzoek dat eind december 2023 in opdracht van Milieudefensie werd uitgevoerd door I&O Research bleek bijvoorbeeld:

- 75% is het eens met de stelling: een beter milieu begint bij grote vervuilende bedrijven (ze moeten duurzamer produceren).
- 74% vindt dat de overheid vervuilende bedrijven moet dwingen te verduurzamen (dat vindt ook een ruime meerderheid van de kiezers van VVD, PVV, BBB en NSC).

- 54% is het (helemaal) eens met de eis in onze aangekondigde rechtszaak tegen een bank, pensioenfonds of verzekeraar (ten tijde van het onderzoek was nog niet bekend dat het om ING ging).

Ondertussen neemt de zichtbaarheid van Milieudefensie als invloedrijke speler toe. En groeien de beweging voor klimaatrechtvaardigheid en Milieudefensie verder. Maar onze ambitie reikt verder. In 2023 zijn de voorbereidingen gestart voor een nieuwe schaa sprong richting 600.000 veranderaars. Bovendien starten we in 2024 een nieuwe Klimaatzaak tegen ING en dient het hoger beroep in de Klimaatzaak tegen Shell. Een spannend jaar, kortom.

De lokale groepen en afdelingen hebben inspirerend werk verricht. In meer dan 20 plaatsen in Nederland werd actie gevoerd. Veel lokale groepen hebben zich ingezet voor de Klimaatmars, organiseren van gespreksavonden, onderhoud van het Bulderbos en actiegevoerd tegen lokale vliegvelden (Maastricht en Eindhoven).

In 2023 kwam het directie-bestuur iedere week bij elkaar (met uitzondering van vakanties en incidenteel afwezigheid door externe verplichtingen). Het directie-bestuur besprak onder meer:

- het voorbereiden van de Algemene Ledenvergaderingen;
- het vaststellen van de jaarrekening 2022, het verslag van de accountant, het directieverslag, en het campagnejaarplan 2024;
- de internationale samenwerking;
- ontwikkelingen in de politiek en mogelijke gevolgen voor Milieudefensie;
- uitvoering campagne jaarplan 2023;
- voorbereidingen rechtzaken, acties, lobbywerkzaamheden;
- de rebranding, met een nieuw logo en een nieuwe huisstijl;
- de voorgenomen groeisprong richting 600.000 veranderaars, waarvoor in 2024 de eerste stappen worden gezet;
- de voorbereidingen voor de verhuizing van het kantoor (uiterlijk oktober 2025) door eindigen huurcontract huidige pand;
- verdere professionalisering van de organisatie;
- voorbereiden en updaten van de verenigingsstatuten en -reglement, en opstellen nieuwe reglementen voor de Raad van Toezicht, Remuneratiecommissie, auditcommissie en Geschillencommissie;
- actuele ontwikkelingen en strategische vraagstukken.

Wij zijn blij dat er in 2023 weer meer ruimte was voor persoonlijke ontmoeting en dat de betrokkenheid van leden en beweging bij campagnes en bij verenigingsactiviteiten groeit. De vereniging organiseerde dit jaar 2 hybride (fysieke én online) Algemene

Ledenvergaderingen. Met grote aantallen deelnemers, brede deelname aan stemmingen en interessante agenda's.

4. RAAD VAN TOEZICHT

De vereniging heeft een raad van toezicht (RvT). De raad houdt het beleid van het directie-bestuur en de algemene gang van zaken in de vereniging en de werkorganisatie in de gaten. Daarnaast adviseert de raad de directeuren en het management team – gevraagd en ongevraagd – over de grote lijnen van het beleid. Goedkeuring van de raad is onder meer vereist voor de vaststelling van de strategie, het jaarplan, de begroting, de jaarrekening en het jaarverslag. De taken en bevoegdheden van de raad zijn vastgelegd in de statuten en in het reglement Raad van Toezicht zoals zijn vastgesteld door de algemene ledenvergadering van Vereniging Milieudefensie. De raad is ook de werkgever van de directeuren.

Samenstelling Raad van Toezicht

De raad bestaat, statutair bepaald, uit ten minste 5 en ten hoogste 11 leden. De leden worden benoemd voor een periode van ten minste 4 jaar en kunnen 1 keer worden herbenoemd. Bij de samenstelling van de raad wordt gewerkt met een rooster van aftreden en actuele profielschetsen.

De raad van toezicht bestaat per 31 december 2023 uit de volgende 7 personen: Deny de Jong, Kim Nackenhorst, Lorena Paz Quintero, Judith Sargentini, Theo van Stuijvenberg (voorzitter Audit Commissie tot 10 juni 2023), Bercan Günel (voorzitter Audit Commissie per 10 juni 2023) en Marty Smits (voorzitter).

In 2023 heeft de raad van toezicht afscheid genomen van 3 leden: Tamira Combrink, Sara Schneemann en Eugène Verwiel. Er zijn in 2023 3 nieuwe benoemd: Bercan Günel, Lorena Paz Quintero en Judith Sargentini. Hierbij is Judith Sargentini het lid dat door de OR wordt benoemd, als opvolger van Tamira Combrink.

Met het oog op de kwaliteit en een evenwichtige samenstelling van de raad van toezicht heeft de raad een profielschets opgesteld. De profielschets vormde ook in 2023 de basis voor het werven van nieuwe leden van de raad van toezicht. Daarbij werden vacatures binnen de vereniging onder de aandacht gebracht en tevens gebruik gemaakt van externe professionele wervingsondersteuning. Voor het door de OR benoemde lid van de RvT werd een separaat wervingsproject gevolgd in samenwerking tussen OR en voorzitter RvT.

Onder dit verslag vindt u een overzicht van hoofd- en nevenfuncties alsmede het rooster van benoeming en aftreden van de raad.

Functioneren

In 2023 kwam de raad van toezicht 5 keer in vergadering bij elkaar. De Auditcommissie bestaande uit minimaal 2 leden kwam 4 keer in vergadering bijeen. Vergaderingen waren deels 'hybride' of 'geheel online' wanneer de logistieke omstandigheden daar om vroegen.

2023 stond voor de raad niet alleen in het licht van de ambitieuze Milieudefensie agenda, maar ook in die van de transitie naar het bestuursmodel met een raad van toezicht. Naast de reguliere vergaderingen werd daarom in januari en april 2023 in 2 heisessies uitgebreid en extern begeleid gesproken over de rol en inrichting van, en de samenwerking binnen, de raad van toezicht.

In 2023 werd ook de laatste hand gelegd aan het regelement Raad van Toezicht en het Bestuursreglement. De Audit Commissie kreeg met de benoeming van de Voorzitter Audit Commissie een vaste vorm. De inwerkstelling van een Remuneratiecommissie per begin 2024 werd in najaar 2023 door de raad voorbereid.

De raad beoogt in 2024 de transitie naar het bestuursmodel af te ronden. Zij zal in 2024 ook de periodieke extern begeleide zelf-evaluatie uit voeren.

Bezoldiging raad van toezicht

De raad van toezicht verricht de werkzaamheden onbezoldigd.

Verslag

De raad is gedurende 2023 door het directie-bestuur op de hoogte gehouden van de voortgang van de belangrijkste aandachtspunten in jaarplan en opkomende tussentijdse vraagstukken. Informatie werd verschaft middels stukken, presentaties en toelichtingen door directeuren en personeelsleden.

De raad had in 2023 in het bijzonder aandacht voor de transitie naar het directie-bestuur en raad van toezicht bestuursmodel in werkorganisatie en vereniging, algehele kwaliteit van procesvoering in deze nieuwe situatie, de campagne grote bedrijven waaronder de klimaatzaak, het People Power Programma en de toekomstvastheid van organisatie en talent.

Tijdens de vergaderingen werden onder andere de inhoud en het proces van totstandkoming van het jaarplan 2024 en de begroting 2024 besproken. De raad van toezicht gaf inhoudelijke adviezen en concludeerde dat de voorbereiding en planvorming zorgvuldig is verlopen. Ook werd door de raad van toezicht instemming verleend op het jaarverslag en de jaarrekening 2022. Daarnaast werd de raad periodiek geïnformeerd over de ontwikkeling van inkomsten, kosten en geboekte resultaten.

Vanzelfsprekend kwamen in de vergaderingen belangrijke dossiers, zoals de voorbereiding op de nieuwe klimaatzaak tegen ING en het People Power programma, regelmatig aan de orde. Ook het beleid grote donoren werd besproken. In deze dossiers had de raad van toezicht een adviserende rol naar het directie-bestuur. Vanaf zomer 2023 werden de thema's "strategie" en "HR-zaken" als standaard punt op de agenda opgenomen, om iedere vergadering een subthema verdiepend te kunnen bespreken.

Tijdens de vergaderingen werd daarnaast regelmatig gesproken over de afronding van de in 2022 ingezette herziening van de statuten en reglementen. Deze heeft de ALV in december 2023 vastgesteld en zijn per 1 januari 2024 ingegaan. Ook werden er reglementen opgesteld voor de raad van toezicht en de commissies. In 2023 werd de Auditcommissie ingericht om de raad te ondersteunen in zijn toezichthoudende taken en verantwoordelijkheden op het gebied van het financieel beleid en het financieel beheer.

De Remuneratiecommissie start begin 2024 en ondersteunt de raad op het gebied van de samenstelling en de beloning van het bestuur en ten aanzien van de samenstelling van de raad. De commissie houdt ook toezicht op het strategisch HR-beleid gericht op de continuïteit van Milieudefensie en de adequaatheid van de personele bezetting in relatie tot de strategische koers. Gelet op de sterke groei in financiële middelen en mede als gevolg daarvan toegenomen ruimte voor investering in organisatieontwikkeling vormt dit de komende periode een aandachtspunt.

De raad is ook de werkgever van beide directeuren en vanuit die rol belast met taken omtrent functioneren en arbeidsvoorwaarden van deze bestuurders. De raad heeft zich voorgenomen de uitvoering van deze taken in 2024, onder andere middels het instellen van de Remuneratiecommissie, verder te versterken. In 2023 heeft de raad besloten met betrekking tot salarisindexatie de Regeling Directeuren Goede Doelen te volgen.

Resultaten

De raad van toezicht ziet met trots dat de maatschappelijke impact van Vereniging Milieudefensie ook in 2023 verder is gegroeid. Deze impact was zichtbaar in de rol die Milieudefensie speelt als aanjager van verandering binnen het nationale en ook internationale maatschappelijk debat. Zij is ook zichtbaar in de groei van de beweging en het ledenaantal en ledenbetrokkenheid. De vereniging eindigt 2023 ook financieel in gezonde staat, zoals ook uit de jaarrekening blijkt. Vol vertrouwen kijkt de raad van toezicht vooruit naar 2024 en de uitvoering van de ambitieuze agenda voor dit belangrijke jaar. Daarin staan onder andere op stapel: het hoger beroep in de Shell Klimaatzaak, een nieuwe Klimaatzaak tegen ING, en de uitbouw van de beweging vanuit het People Power Programma met daarin de lancering van een nieuw logo en een nieuwe huisstijl.

Overzicht hoofd- en nevenfuncties en rooster benoeming en aftreden Raad:

Naam	Functies / nevenfuncties	Datum aantreden als lid Bestuur (voor juni 2022) / lid Raad van Toezicht (na juni 2022)	Datum benoeming in Raad van Toezicht	Datum aftreden / evt. herbenoeming
Marty Smits Voorzitter	<ul style="list-style-type: none"> - Directeur So Simple Solar BV - Directeur Camden Street BV - Directeur SBS Beheer BV / Refurb Battery <p>Nevenfuncties:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lid Raad van Advies Medinformers.co.za - Lid bestuur stichting Akkoord Slotervaartziekenhuis 	2020 (aug)	Aug 2020 gekozen als Voorzitter Bestuur 2022 (jun) benoemd als voorzitter RvT 2023 (jun) herbenoemd voor een tweede termijn als voorzitter RvT	2027 (jun)
Bercan Günel (voorzitter Auditcommissie)	<ul style="list-style-type: none"> - Managing Partner NGL International - Directeur Q-Nel management BV <p>Nevenfuncties:</p> <ul style="list-style-type: none"> - lid Raad van Toezicht Het Nationale Theater - Bestuurder High Quality Recruitment - Bestuurder NL2025 	2023 (jun)	2023 (jun) benoemd in RvT	2027 (jun)
Deny de Jong	<ul style="list-style-type: none"> - Directeur /eigenaar Offspring Community building en fondsenwerving en docent 3F Academy - Partner en mede-eigenaar sociale onderneming Symphonic eMotions 	2016 (dec)	2019 (dec) herkozen Bestuur, 2022 (jun) benoemd in RvT In dec 2022 herbenoemd voor een tweede termijn in de RvT	2026 (dec)

	<p>Nevenfuncties:</p> <ul style="list-style-type: none"> - voorzitter Raad van Toezicht Stichting Sociaal Tuinieren 			
Kim Nackenhorst	<ul style="list-style-type: none"> - Eigenaar Resilience Advice (ResAd) - Inhoudelijk producent Springtij Forum 	2019 (dec)	2019 (dec) gekozen Bestuur, 2022 (jun) benoemd in RvT In dec 2022 herbenoemd voor een tweedetermijn in de RvT	2026 (dec)
Lorena Paz Quintero	<ul style="list-style-type: none"> - Bestuurslid en CFO Cordaid 	2023 (jun)	2023 (jun) benoemd als lid RVT	2027 (jun)
Judith Sargentini <i>benoeming door de OR. Geen verkiezing door ALV</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Zelfstandig adviseur <p>Nevenfuncties:</p> <ul style="list-style-type: none"> - voorzitter Raad van Toezicht ASKV / Steunpunt vluchtelingen 	2023 (dec)	2023 (dec) benoeming door OR	2027 (dec)
Theo van Stuijvenberg	<ul style="list-style-type: none"> - Managing Partner Anders Invest <p>Nevenfuncties:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voorzitter Advisory Board VSB Investments - Bestuurslid DOB Equity - Directeur SVP BV - financial management for developing countries - Voorzitter van het college van kerkrentmeester bij de Protestantse Gemeente Utrecht. 	2016 (dec)	dec. 2019 gekozen als penningmeester Bestuur 2022 (jun) benoemd als penningmeester in RvT 2023 (jun) herbenoemd voor een tweede termijn als lid RvT	2027 (jun)

5. KLACHTENBEHANDELING

Integriteitsbeleid

Milieudefensie heeft een gedragscode. Daarin zijn onze spelregels en uitgangspunten op het gebied van integriteit opgeschreven. Daarnaast is er een regeling om (vermoedens van) misstanden te melden. Bekijk het verslag Integriteit 2023 verderop in dit jaarverslag.

Verder heeft Milieudefensie een interne en een externe vertrouwenspersoon. Zij hebben in 2023 in totaal 19 meldingen van uiteenlopende aard ontvangen van in totaal 16 medewerkers. In 2024 stopt de huidige interne vertrouwenspersoon. Zijn rol wordt overgenomen door 2 nieuwe mensen.

Klachten van leden en donateurs

Over alle zaken die betrekking hebben op Milieudefensie en/of de medewerkers en vrijwilligers kan een klacht ingediend worden. Onze servicelijn behandelt deze klachten aan de hand van een klachtenprocedure. Lees het verslag over de klachtenafhandeling in 2023 verderop in dit jaarverslag.

6. INTERN EN EXTERN TOEZICHT

Het interne toezicht loopt via bestuursbesluiten die worden besproken met het managementteam, een toetsing op financiële aspecten door de financiële auditcommissie van de raad van toezicht, goedkeuring van specifieke besluiten door de raad van toezicht en bespreking van hoofdlijnen in de Algemene Ledenvergadering. Eén en ander geeft een goede vorm aan de *checks* en *balances* binnen de organisatie.

De Ondernemingsraad van Milieudefensie heeft een eigen functie in het interne toezicht via de in de Wet op de Ondernemingsraden neergelegde bepalingen.

7. CODES EN RICHTLIJNEN

Milieudefensie hanteert de volgende codes en richtlijnen:

- SBF-code voor Goed Bestuur
- Richtlijn 650 en aanbeveling Toepassing Richtlijn 650 'kostentoe rekening beheer en administratie'
- Erkenningsregeling goede doelen
- Regeling beloning directeuren van goede doelen
- Handreiking Verantwoord Financieel Beheer goede doelen

8. ALGEMENE GEGEVENS

Statutaire naam: Vereniging Milieudefensie

Adres: Nieuwe Looiersstraat 31, 1017 VA Amsterdam

Kamer van Koophandel: nummer 40530467

Datum oprichting: 9 november 1972

Laatste statutenwijziging: december 2023

URL/internet adres: www.milieudefensie.nl

Informatie: service@milieudefensie.nl

Telefoon: 020 6262 620 (Servicelijn); 020 5507 300 (receptie)

9. JAARREKENING

De volledige jaarrekening 2023 kan je downloaden op milieudefensie.nl/jaarverslag

10. RISICO'S EN ONZEKERHEDEN

De organisatie is de laatste jaren fors gegroeid wat gepaard gaat met een toename van de risico's. Daarom is meer aandacht besteed aan risicomangement en is een uitgebreide risicoanalyse opgesteld inclusief beheersmaatregelen. Er zijn 15 bedreigingen geïnventariseerd, waarvan de 3 meest omvangrijke betrekking hebben op mogelijke imagoschade, tegenvallers in de baten en gevolgen van potentiële incidenten.

De Continuïteitsreserve dient als buffer voor de in kaart gebrachte bedreigingen en om zeker te stellen dat de vereniging in de toekomst aan haar verplichtingen kan blijven voldoen. Uit de risicoanalyse volgt een benodigde omvang van ruim € 3,9 miljoen. Daarom is € 1 miljoen toegevoegd aan de reserve. Als extra check is gekeken of de omvang van de reserve voldoende is om 50% van de structurele uitvoeringskosten te dekken in 2024. Dat is het geval. De risicoanalyse vindt jaarlijks plaats en wordt gedurende het jaar periodiek voorzien van een update.

11. FINANCIËEL BELEID EN EFFECTIEVE INZET VAN MIDDELEN

Het strategisch financieel beleid is gericht op het realiseren van de doelstellingen van het beleid van Milieudefensie, de levensvatbaarheid en de continuïteit van de organisatie en rust derhalve op drie pijlers:

- het borgen van de continuïteit op korte en lange termijn,
- het managen van risico's,
- het goed beheren van de financiële middelen op korte en lange termijn.

Voor deze 3 pijlers geldt steeds: meten, monitoren en controleren.

De kern van het strategisch financieel beleid is om de continuïteit van Milieudefensie te waarborgen via meerjarige begrotingsspelregels leidend tot een gezonde financiële situatie (meerjarig gezonde balans, gezonde baten en lasten en voorspelbare kasstromen). Resultierend in een sluitende begroting, waarbij de baten structureel (minimaal) gelijk zijn aan de lasten en waarbij voldoende speling is opgebouwd om tegenvallers te kunnen opvangen.

Een effectieve inzet van middelen wordt gestuurd door een goede planning- en controlcyclus. Deze cyclus start met de opstelling van jaarplannen waarin de strategische doelstellingen uit de meerjarige beleidsvisie worden vertaald naar concrete activiteiten. Per activiteit wordt de inzet van medewerkers begroot met de daarbij behorende financiële middelen. Milieudefensie wil haar middelen besteden aan haar doelstellingen en daarom is het streven het financiële resultaat rond de nul te houden.

12. BELANGHEBBENDEN

Wij vinden het belangrijk om leden, donateurs, vrijwilligers, subsidiënten, maatschappelijke bondgenoten, politici en andere belanghebbenden bij ons werk te betrekken. Daarvoor organiseren we onder meer trainingen, expertmeetings, meet-ups en andere bijeenkomsten. Door een zo divers mogelijk publiek bij ons werk te betrekken, benutten we een breder palet van inzichten en ervaringen en vergroten we onze slagkracht en invloed.

Een paar bondgenoten noemen we hier met name:

- Allereerst vakbond FNV, waarmee we sinds 2018 actief samenwerken aan klimaatrechtvaardigheid. Wij vragen 30 grote vervuilers bijvoorbeeld om hun beleid in lijn te brengen met het Klimaatakkoord van Parijs. De FNV doet hetzelfde, maar dan van binnenuit, bijvoorbeeld met de werknemers van Tata Steel.
- De Fair, Green and Global Alliance (FGG) is een samenwerkingsverband van Milieudefensie met Both ENDS, SOMO, Transnational Institute, ActionAid, Schone Kleren Campagne, The Samdhana Institute en IT for Change. Binnen het programma werken we samen met Friends of the Earth Europe, Friends of the Earth International en elk jaar met lokale milieuorganisaties uit verschillende landen.
- De Green Livelihoods Alliance (GLA) is een programma voor de bescherming van tropische bossen en de mensen die daar direct van afhankelijk zijn. Naast Milieudefensie bestaat de alliantie uit SDI (Friends of the Earth Liberia), het Filipijnse NTFP-EP, Gaia Amazonas uit Colombia en de Nederlandse organisaties

IUCN NL en Tropenbos International. In totaal werkt de GLA samen met zo'n 70 milieuorganisaties op het zuidelijk halfrond: naast Friends of the Earth International en Friends of the Earth Europe met Friends of the Earth organisaties en bondgenoten in Argentinië, Colombia, Democratische Republiek Congo, de Filipijnen, Gabon, Ghana, Indonesië, Ivoorkust, Kameroen, Liberia, Maleisië, Mozambique, Oeganda, Paraguay, Sierra Leone en Togo.

13. RELEVANTE POLITIEKE EN MAATSCHAPPELIJKE ONTWIKKELINGEN

Wélk klimaatbeleid?

Nog niet zo heel lang geleden ging de discussie over de vraag: wel of geen klimaatbeleid. Inmiddels gaat de discussie nadrukkelijk over de vraag wélk klimaatbeleid we willen. De groeiende energiearmoede illustreert die noodzaak; inmiddels gaat het om zeker 600.000 mensen.

Het klimaatbeleid in Nederland is niet rechtvaardig: grote bedrijven en mensen met hoge inkomens krijgen subsidie, terwijl de 'onderste' helft van Nederland wordt geconfronteerd met steeds hogere kosten en energiebelastingen. Daardoor zijn veel mensen een steeds groter deel van hun inkomen kwijt aan gas en elektriciteit. Bovendien hebben juist deze mensen, die vaak in matig tot zeer slecht geïsoleerde huizen wonen, geen geld om hun huis te verduurzamen. Het gevolg is groeiende energiearmoede.

Rechtvaardig klimaatbeleid, waar Milieudefensie voor pleit, laat de vervuiler juist betalen: de zwaarste lasten liggen bij wie het kan betalen en het meest vervuult, grote vervuilende bedrijven en mensen met hoge inkomens. Mensen met de laagste inkomens worden juist ondersteund om mee te doen aan de energietransitie.

Toenemende repressie

De groeiende druk vanuit de samenleving voor adequaat klimaatbeleid wordt beantwoord door meer repressie vanuit de partijen die de gevestigde fossiele belangen in de Tweede Kamer vertegenwoordigen. Illustratief is de motie van SGP, BBB en JA21, om extra eisen te stellen aan belangenorganisaties die rechtszaken beginnen tegen de staat.

Naarmate we dichterbij de omslag naar duurzaam komen, neemt de druk op de overheid en bedrijven toe. En, lijkt het, ook de reactie om die omslag te vertragen en de positie van maatschappelijke organisaties te ondergraven. Premier Rutte opperde naar aanleiding van de blokkadeactie van XR zelfs om de kosten op de organisatoren te verhalen. Amnesty maakt zich zorgen over de ondergraving van het demonstratierecht.

Groeiende tegenstelling politiek en samenleving

Er ontstaat een steeds grotere kloof tussen wat de samenleving wil als het om klimaat

gaat, en wat de politiek doet. De politiek vertegenwoordigt vooral de belangen van multinationals en hun aandeelhouders. De samenleving eist juist dat ook multinationals zich aan basale beschavingsnormen houden. Illustratief daarvoor zijn de spanningen rond de initiatiefwet Internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen, en de weigering fossiele subsidies versneld af te schaffen.

Verkiezingen

De verkiezingen zijn gewonnen door partijen voor wie klimaatbeleid geen prioriteit is. De PVV benoemt zelfs in haar partijprogramma expliciet Milieudefensie als tegenstander tegen wie ze maatregelen wil nemen. Als de coalitie met deze partijen doorzet is naar verwachting weinig te halen in Den Haag voor organisaties zoals Milieudefensie. Dat betekent dat onze aandacht nog meer zal verschuiven naar het mobiliseren van mensen in het land.

Rol Rechter

Toenemend worden overheden en bedrijven teruggefloten door de rechter. Daardoor ontstaat discussie over de rol van rechter. Er wordt gezegd dat de rechter niet op de stoel van politiek mag zitten. Hierbij wordt aan voorbijgegaan dat de rechter bestaand beleid toepast en helemaal niet op de stoel van de politiek gaat zitten. Een deel van de politiek wil niet beperkt worden door bestaande wetgeving. Dat is een zeer zorgelijke ontwikkeling. De druk op de rechtbank zal toenemen wanneer Milieudefensie het hoger beroep van Shell wint.

Bijlage onze doelen en belangrijkste resultaten in 2023

In dit document beschrijven we in het kort ons hoofddoel voor 2023 en in hoeverre we erin geslaagd zijn om dit doel te bereiken.

Doel: alle grote vervuilers komen met een klimaatplan

De gewonnen Klimaatzaak tegen Shell heeft alles veranderd. Ook de grote vervuilende bedrijven moeten nu aan de slag. Daarom gingen we in 2023 – net als in 2022 – met het Klimaatzaakvonnis naar de grootste vervuilers van Nederland. Samen met heel veel veranderaars eisten we van elke grote vervuiler een klimaatplan.

Een klimaatplan zorgt voor het terugdringen van alle uitstoot van het bedrijf binnen de grens van 1,5 graad, zoals afgesproken in het Klimaatakkoord van Parijs. Het plan moet rechtvaardig zijn voor de inwoners van Nederland én de wereld, en het mag de biodiversiteit niet schaden.

Tegelijkertijd blijven we onze aandacht richten op Shell. Ondanks het vonnis heeft het bedrijf tot nu toe niet laten zien dat het van plan is zijn verantwoordelijkheid te nemen. Shell blijft zijn ‘fossiele koers’ vasthouden. In 2023 bleven we ook dit zichtbaar maken, zodat we met onze veranderaars druk konden zetten op Shell om met een goed klimaatplan te komen.

Indicatoren

Om te kunnen zien of we op koers liggen richting ons doel, hebben we indicatoren beschreven. Dat zijn meetbare resultaten die nodig zijn om ons doel te kunnen halen. Hieronder staan die indicatoren en in hoeverre ze behaald zijn.

Voor onze activiteiten gericht op Shell zijn dit onze indicatoren:

1. Veranderaars spreken zich uit voor een klimaatrechtvaardig plan van Shell.
2. Media-aandacht in toonaangevende kanalen brengen onze boodschap: mensenlevens worden bedreigd omdat Shell doorgaat met het veroorzaken van gevaarlijke klimaatverandering.
3. Groepen wiens stem ondervertegenwoordigd is in de klimaatbeweging werken met ons samen om de druk op Shell op te voeren.

Voor onze activiteiten gericht op de andere grote vervuilers zijn dit onze indicatoren:

1. Veranderaars spreken zich uit voor klimaatrechtvaardige plannen van grote vervuilende bedrijven.
2. Media-aandacht in toonaangevende kanalen bespreken of grote vervuilers al dan niet een klimaatrechtvaardig plan hebben.

3. Groepen wiens stem ondervertegenwoordigd is in de klimaatbeweging werken met ons samen om de druk op grote vervuilers op te voeren.
4. Bedrijven presenteren publiekelijk een klimaatrechtvaardig plan dat voldoet aan onze eisen.

Bij het activeren van veranderaars en groepen letten we specifiek op diversiteit en inclusiviteit, een onderwerp dat we extra aandacht geven in 2023. Dat zie je bijvoorbeeld terug in indicator 3, hierboven (en resultaat 3, hieronder).

Met beide sets indicatoren meten we of onze eisen worden overgenomen in het maatschappelijk debat (in de media, en doordat bedrijven, groepen en veranderaars zich ervoor uitspreken). Op die manier zetten we grote vervuilers onder druk om te zorgen voor goede klimaatplannen.

Resultaten

1. **78.000 veranderaars** hebben zich uitgesproken voor een goed klimaatplan van Shell of andere grote vervuilers. Dat deden ze door bijvoorbeeld een petitie te ondertekenen, zich aan te melden voor de klimaatmars, of geld te geven voor het hoger beroep tegen Shell. Dit is een stuk lager dan verwacht, en ook aanzienlijk lager dan het aantal veranderaars dat we vorig jaar wisten te activeren. Dit komt onder andere door aanpassingen in de campagnes in de loop van het jaar, en doordat we ons in sommige gevallen richtten op hoogdrempelige handelingsperspectieven (die minder veranderaars activeren, maar wel een hogere mate van binding creëren) in plaats van op laagdrempelige.
2. **Veel media-aandacht voor** onze boodschap over Shell of over andere grote vervuilers. **Groepen wiens stem ondervertegenwoordigd is in de klimaatbeweging werkten 11 keer met ons samen** (de verwachting was 10 keer). We werkten bijvoorbeeld met werknemers en FNV, en met een aantal groepen in ons internationale netwerk.
3. **3 vervuilende bedrijven hebben publiekelijk klimaatplannen gepresenteerd die voldoen aan onze eisen** (de verwachting was vier). Dit zijn Stellantis, BAM en PfZW.

Ook in 2024 blijven we de druk opvoeren op grote bedrijven. Shell staat daarbij speciaal in de spotlights, vanwege het hoger beroep dat dit jaar plaatsvindt.